

Vabaõhumuuseum, piirkondlik ehitismälestiste kaitse ja kultuurmaastikud.

**Koostöövõimalustest Cloppenburgi
Vabaõhumuuseumi (Saksamaa) näitel.**

Uwe Meiners

Cloppenburgi Vabaõhumuuseum (Saksamaa), direktor, Ph. D.
Euroopa Vabaõhumuuseumide Liit

Ma loodan, et oma 50. aastapäeva tähistav Eesti Vabaõhumuuseum õitseb ja edeneb ka järgneva viiekümne aasta jooksul. Me kõik soovime, et muuseumil oleks palju külastajaid, kuid ennekõike soovime siiski häid ja loomingulisi ideid, mis on konkurentsivõimeliseks vajalikud kõigile kultuuriasutustele – olgu selleks siis teater, mõni muu etendusasutus või muuseum. Kõigis neis avalikes asutustes on visioonid tähtsad enesearendamiseks, oma tegevuse kvaliteedi tõstmiseks. Meie olemasolu on vajalik avalikkusele ja meie külastajatele, kes on vahel asjast palju enam huvitatud ja palju kriitilisemad kui me arvame.

Eesti Vabaõhumuuseumi direktor Merike Langil ja tema tiimil on kahtlemata häid ideid. Muuseumil on väga hea maine, sest siin suhtutakse tõsiselt museaalse tegevuse põhialustesse, milleks on kogumine, säilitamine, uurimine, esitlemine ja avalikkusega suhtlemine.

Kolm väidet

Siit tulenebki minu *esimene väide* – **kvaliteedile orienteeritud muuseum on edukam ja võetakse ka avalikkuse poolt paremini vastu**. Eduka ja tulemusliku turundamise eeltingimuseks on tõsine museaalne töö. Kui see ei oma muuseumi kontseptsioonis olulist rolli, pole kasu ka parimast turundamisest.

Inimesi huvitab ajalugu. On meeldiv, et ajaloomuuseumidel on rohkesti külastajaid. Tuleb aga siiski tõdeda, et viimase kahe kümnendi jooksul on muuseumide arv pidevalt kasvanud, samas kui külastajate arv on jäänud peaaegu samaks. Näiteks 1975. a oli Alam-Saksimaal ja Breemenis umbes 160 muuseumi ja muuseumikolleksiooni, täna (umbes 30 aastat hiljem) on neid üle 700. See on neli korda enam kui 1975. a! Soov musealiseerida möödaniku-esemeid on tugevalt kasvanud.

Inimesed reageerivad muutustele oma elukeskkonnas, mis toimuvad üha kiiremini ja kiiremini. Seetõttu väheneb pidevalt tuttava kultuurivara hulk, mida püütaksegi kompenseerida erakolleksioone ja avalikke muuseume asutades ning ajaloomälestiste kaitset tõhustades. Tegelikult peaks suurenev huvi peegelduma vajaduses uute muuseumide, eriti vabaõhumuuseumide järele, kuid nii see paraku ei ole. Tegelikult kasvab muuseumide arv Euroopas üsna vaevaliselt, sugugi mitte võrdeliselt elanikkonna kasvuga. Viimane on paljudel Euroopa maadel seiskunud, paiguti rahvaarv isegi väheneb. Kultuuriasutused on sellise arengu enda jaoks teadvustanud ning otsivad innukamalt kui kunagi varem toetust rahvalt, kelle arvukus väheneb ja mis veel tähtsam – kes pidevalt vananeb.

Vabaõhumuuseumid püüavad ajaga kaasas käia, kuid ma arvan, et siin toimime sageli pigem kvantiteeti kui kvaliteeti silmas pidades – suurendades ürituste ja teenuste arvu, võttes vastu n-ö väljastpoolt tulnud üritusi, intensiivistades elava

ajaloo mudeli kasutamist jms. Paraku viib see ajapikku selleni, et nõudlus ise muutub üha labasemaks ning uuenduslikest ja intelligentsetest lähenemisviisidest loobutakse. 120 aastat pärast Arthur Hazeliust näivad endiselt kehtivat puhkeparkidest pärit vanad mudelid ja meetodika. Muidugi, ka siin kinnitab erand reeglit. Kuid muuseumide üldine tegevus selles vallas sisaldab liiga vähe loomingulisust, eneseusaldust ja riskivalmidust.

Sellest minu *teine väide* – **vabaõhumuuseumid peavad looma endast selgema museoloogilise kuvandi**, et säilitada oma positsioon hiiglaslikus kultuuri- ja vabaaja-maailmas ning samas ka väärikalt edasi areneda. Kõrvuti teiste kultuuri-ajaloomuuseumidega seisavad vabaõhumuuseumid silmitsi iselaadi probleemiga. Vabaõhumuuseumid piiravad ennast sageli ise esitades oma väljapanekus ainult tööstuseelset või varaindustriaalset ühiskonda. Õigupoolest on see ajastu, mille eksponeerimist pidasid kunagi silmas meie muuseumide asutajad. Kuid vahepeal oleme oma kogude, hoonete ja näitustega jõudnud 20. sajandisse; vabaõhumuuseumid on võtnud teemaks maapiirkondade elektrifitseerimise või ajalooliste hooneteansamblitega kohandatud raudteed ja trammid. Küsimus pole selles, kas me peaksime seda tegema või mitte. Asi on pigem nii, et tohutu rikkalikus, üha kiiremini kasvavas esememaailmas seisame me silmitsi tohutusuure meetodilise probleemiga ning peaksime seetõttu vaatama asju teisest vaatenurgast. Ehk peaks vabaõhumuuseumist tulevikus saama vähem klassikaline minevikku jäädvustavaks kogumisasutuseks ning muutuma pigem maa-arhitektuuri, -kultuuri ja -ajalugu käsitlevaks dokumentatsiooni- ja infokeskuseks.

Sellest tuleneb minu *kolmas väide* – vabaõhumuuseum peab kasutama kogu oma ainelise kultuuri ajaloo alast pädevust, et **säilitada oma tähtsus informatsiooni haldamise, õpetamise ja õppimise kohana** materiaalkultuuri ning paikkondliku ajaloomälestiste ja kultuurmaastike kaitse valdkonnas. Samas tuleb avalikkust kõigest sellest senisest palju enam teavitada.

Ajalugu, väline vorm ja pädevus

Alam-Saksi Vabaõhumuuseum – Saksamaal tuntud ka kui Cloppenburgi Muuseumiküla (*Museumsdorf Cloppenburg*) – asub Loode-Saksamaal, täpsemalt Alam-Saksimaal, hansalinn Breemenist umbes 70 km kaugusel loodes, Põhjamere rannikult Osnabrücki mägismaani ulatuva nn Weser-Elms'i piirkonna südames.

Cloppenburgi Muuseumiküla peetakse Saksamaa vanimaks vabaõhumuuseumiks. Selle algus ulatub 1920. aastate algusesse, muuseumit hakati ehitama 1934. a. Iseenesestmõistetavalt oli muuseumi rajaja Dr. Heinrich Ottenjann (1886–1961) tuttav Skandinaaviamaade ja Hollandi vanemate kesksete vabaõhumuuseumidega. Ometi ei olnud need tema „muuseumiküla“ idee puhul olulisteks eeskujudeks. Mitmelt poolt kokkutoodud ajalooliste taluhoonete kogumi asemel pidi muuseumikülalt saama antud piirkonnale iseloomulik eeskujulikult toimiv tööstuseelse ajastu küla.

Sellisel musealiseerimisvormil olid ilmselged põhjused: 1890–1910 toimusid Loode-Saksamaa külaühiskonnas põhjanevad muutused. Külaühiskond oli hakanud uuenema juba 19. sajandi alguses koos talupoegade vabastamisega feodaalsõltuvusest, põllumaade ühendamise ja kogukonnamaade jagamisega. Suurenev turule orienteeritus, mehhaniseerimine, mineraalväetiste kasutuselevõtt, põllumajandusteaduse praktikas juurutamine, hariduse paranemine ja selle levik ning põllumajanduslike seltside, ühistute ja liitude tekkimine viis täiesti uut tüüpi põllumehe kujunemiseni.

Sellise arengu suhtes oli umbusklik eelkõige haritud keskklass. Külaühiskonna elu tormakas ümberkujundamine mõjus neile kummastavalt ja rahutukstegevalt. Tänu masinate ja elektri kasutuselevõtule, üldhariduse ja eriteadmiste levikule, üleüldisele tsiviliseerumisprotsessile muutusid talupoegade eluviis ja väärtushinnangud, kuid koos sellega läks kaduma ka traditsiooniline kultuur. Nn kodumaa säilitamise liikumine tahtis seda protsessi mõõdukalt aeglustada, kuid ei olnud võimeline muutusi peatama. Küll aga haaras see liikumine juhtohjad kultuuripärandi säilitamisel. See oli esimese suurem musealiseerimislaine Saksamaal, kuhu kuulus ka esimeste talumuuseumide rajamine Põhja-Saksamaal.

Loomulikult ei mõelnud sellel ajal keegi terve tööstuseelse küla *in situ* musealiseerimisest; pigem peeti silmas arhitektuurinäidiste ületoomist ja koondamist üheks tervikuks: taluhooned, kehvikuelamud, maa-käsitöölise töökojad, tuulikud, koolimaja, kirik ja kõrts – just nii nagu see Loode-Saksamaa külades 1850. a paiku tavaline oli.

Cloppenburgis tehti selline mõte teoks. Täna kujutab muuseumiküla endast umbes 25 hektari suurusel territooriumil paiknevat vabaõhmuuseumi, kus on hooneid kõigist Alam-Saksimaa osadest. On näiteid ka mõnest Alam-Saksimaa musealiseeritud külast: siin näidatakse „*pars pro toto*”-põhimõttel klassikalisi maa-asulaid nagu neid 19. sajandi keskpaigani võis leida peaaegu kõikjal Loode-Saksamaa madalikel Hollandi ja Elbe jõe vahel.

Milline näeb Cloppenburgi Muuseumiküla välja tänapäeval? Ja millele see pretendeerib? Esmatähtis on see, et külastajate hinnangul näib see olevat äärmiselt meelikõitev ja võluv. Vähemasti kinnitavad seda arvukad Oldenburgi Ülikooli sotsiaalsühholoogia instituudi poolt tehtud külastaja-uuringud. Sama mõjuv näib see olevat kogu avalikkuse silmis: muuseum kui „roheline „ajaloosaar” viimase 500 aasta maa-arhitektuuri mälestistega pargilaadsel, kõrgete puude ja maaliliste väikeste ojakestega maastikul. Muuseumi ülesanne on säilitada ja eksponeerida vähemalt osa Loode-Saksamaa kiiresti muutuvast külakultuurist.

Sellise üldsihiga rajati Cloppenburgi muuseum enam kui 80 aastat tagasi ning üldiselt kehtib see tänaseni. Kuid samas on eesmärgid aja jooksul osaliselt ka muutunud ja avardunud. Tänapäeval on huvikeskmes tööelu ja rahvakultuur kõigis avaldumisvormides. See huvi hõlmab kõigi ühiskonnaklasside ajalugu, nende esememaailma mitmekesisust, hooneid ja aedu, mööblit ja majapidamistarbeid, rõivastust ja tööriistu.

Aja jooksul on muuseum kogunud nendes valdkondades põhjalikke teadmisi. See peegeldub muuseumi arhiivis, uurimustes ja näitustes, mis käsitlevad

- maa-arhitektuuri ajalugu
- ajaloolist elamiskultuuri
- toidu, jookide ja tubakatarbimise ajalugu
- endisaegset rõivastust

- koduloomade ajalugu
- taluaedade ajalugu
- Loode-Saksamaa sõjajärgset ajalugu
- maa-aadli kultuuriajalugu,

kui nimetada vaid mõned kõige tähtsamad keskendumispunktid. Meie eelis on see, et muuseumi uurimistöö ei puuduta mitte ainult asjatundjaid, vaid kogu piirkonna elanikke. Meedia (trükiajakirjandus, raadio, televisioon) poolt toetatuna jõuavad muuseumi projektid ka avalikkuseni.

Mida me avalikkusega suheldes selleks teeme, lisaks tavapärasele tööle ajakirjanduses ja internetis? Tähtsaks ühenduslüliks meie piirkonna inimestega suhtlemisel on „pühapäevane jalutuskäik“. Igal pühapäeval kogu aasta jooksul, iga ilmaga, nii suvel kui talvel, pakuvad meie teadustöötajad või pedagoogid tasuta teemaekskursioone. Huvilisi tuleb neile üritustele 50–100 kilomeetri kauguselt. Huviretkede teemad muutuvad, ulatudes maa-arhitektuuri ajaloost ja Põhja-Saksamaa talumaja hügieenioludest kuni maa-aadli kultuurilise minapildini. Ükski teine muuseumi üritus pole andnud nii head tagasisidet kui need „pühapäevajalutuskäigud“.

On täiesti ilmne, et uurimistöö ja hea suhtlemise abil saavutatud usaldusväärsus lubab algatada uusi projekte. Sellise arengu eeldab võrgustikku, mille punub „ämblik“ – Cloppenburgi Muuseumiküla, andes sõlmpunktid, millel põhineb vabatahtlike süsteem. Esitan kaks sellekohast näidet:

Ehitismälestiste teenistus **(Monumentendienst, Monument-service)**

Alam-Saksimaa Vabaõhumuuseum püüab ehitismälestiste omanikke erialaselt veidi harida, et anda oma panus maa-arhitektuuri ja kultuurmaastike hoidmisesse. Selleks loodi 2004. aastal Ehitismälestiste teenistus (*Monumentendienst*), mille eeskujuks oli Madalmaadel 1973. a loodud *Stichting Federatie Monumentenwacht Nederland*, kes on koostööpartneriks praegugi. Sarnaselt selle organisatsiooniga on meie eesmärgiks nõustada mälestiste omanikke hoonete säilitamise alal. Me

ole me veendunud, et hoone pidev asjatundlik hooldamine ja varajane sekumine probleemidesse võivad tublisti vähendada selle ülalpidamiskulusid. Sama meelt on Euroopa Liit, kes toetab märkimisväärselt piiriülest pilootprojekti, millega on peale meie muuseumi seotud Alam-Saksi liidumaa ja mõned omavalitsused Ida-Friisimaal. Ka omanikud peavad andma oma panuse: hoonete hooldamine ei ole kaugeltki mitte tasuta ettevõtmine. Hooldustöid tehakse 40 euro suuruse aastamaksu eest, lisaks tuleb maksta inspekteerimistasu, mis on kuni 25 eurot tunni eest. Selle raha eest teevad meie inspektorid kohe ka väiksemaid parandustöid. Igal omanikul on majaraamat, kus on kirjas maja ajalugu, kõik ehitise kahjustused ja parandamist vajavate defektide loetelu. Kogu projekti koordineeritakse Alam-Saksimaa Vabaõhumuuseumist. Siit saavad omanikud nõu küsida, siit leiavad nad tuge, siit saavad nad silmaga nähtavaid ja käega katsutavaid juhtnööre projekti-juhilt või meie töömeestelt.

Kultuurmaastikud (*Kulturlandschaften*)

Teine käimasolev projekt püüdleb selle poole, et elanikkond hakkaks väärtustama oma piirkonna muistseid kultuurmaastikke. Tuleb aru saada, et inimtegevuse käigus loodud tüüpilised Loode-Saksimaa maastikuvormid on pidevalt muutunud, osalt ka hävinud. Koos nendega on igaveseks läinud kaduma tähtis osa kohalikust kultuuriloost.

Siia kuuluvad näiteks haritav maa (algselt viljapõllud, mis asusid küla lähedal ja mida kasutati intensiivselt), hekid muldvallidel, tammed karjamaadel, põetud pajud, nõmmed, kui nimetada vaid mõnesid erilisi maastikuelemente. Vabaõhumuuseumis on need maastikuelemendid olemas, osalt juhuslikult, osalt sihipäraselt taaslooduina, samas kui väljaspool muuseumit on need kadumas või muutuvad üha haruldasemaks teadmised nende kohta.

Meie projekti eesmärk on rajada ja esitada muuseumis näiteid tüüpilistest maastikest ning lasta külastajail neid tegelikul maastikul taasavastada. Niisiis on see nagu „jälgede ajamine“, mille eesmärgiks on tõsta rahva teadlikkust ning panna nad väärtustama kultuurmaastike ajaloolisi vorme.

Lõpetuseks

Muidugi jääb Cloppenburgi Muuseumiküla ka tulevikus vabaõhumuuseumiks. See jätkab kogumist, säilitamist, uurimist, esitlemist ja avalikkusega suhtlemist. Need on põhiasjad, mida muuseum peab tegema. Kuid selleks, et hakkama saada uute ülesannetega, peab mõnes valdkonnas toimima rohkem välja- kui sissepoole. Hinnates ajaloolist maa-arhitektuuri ja kultuurmaastikke ning püüdes panna inimesi rohkem väärtustama oma kultuuri ja ajalugu pühitleb muuseum koostööle teiste kultuuriasutuste, ülikoolide ja ametivõimudega, kuid jääb alati iseseisvaks, majanduslikult ja poliitiliselt sõltumatuks institutsiooniks.

Ei saa jätta märkimata, et huvi maa-arhitektuuri ja -maastike vastu ei tunta enam ainuüksi vabaõhumuuseumides. Maamajade uurimine, mis on aastakümneid olnud ülikoolide, vabaõhumuuseumide ja muinsuskaitse valdkond, on tõusnud Põhja-Saksamaal täiesti uuele tasemele. Vabaõhumuuseumidel oleks soovitav seda protsessi silmas pidada. Alati on parem saada ühiskondliku liikumise seaduslikuks nõustajakse enne, kui see libiseb teiste institutsioonide pädevusse. Me peame arvestama, et maaelanike arv väheneb pidevalt ning koos sellega väheneb ka huvi maakultuuri ja -ühiskonna vastu. Me peame sellistele muutustele vastu astuma. Kui me ei taha areneda puhke- ja lõbustuspargiks, vaid käsitleme ka tulevikus vabaõhumuuseumit kui uurimis- ja haridusasutust, siis peaksime selle ühiskonnale enesekindlalt, loomingulisel ja uuendusikul moel teatavaks tegema. Alati on parem tegutseda, kui reageerida juba toimuvale. See puudutab ka visiooni „Vabaõhumuuseum 2050“. Edu ja õnne Eesti Vabaõhumuuseumile!

Kirjandus

- Meiners, Uwe 2007. Die Spinne im Netz. Das Freilichtmuseum als Partner regionaler Baudenkmal- und Kulturlandschaftspflege. In: Solveig Sjöberg-Pietarinen (Ed.), *Tagungsbericht 2005 der 22. Tagung des Verbandes Europäischer Freilichtmuseen / Conferencereport 2005 of the 22nd Conference of the Association of European Open Air Museums*. Tampere, p. 63–73.
- Korff, Gottfried 2000. Die Kunst des Weihrauchs – und sonst nichts? Anmerkungen zur Situation der Freilichtmuseen in der Wissenschafts- und Freizeitkultur. In: Uwe Meiners, Karl-Heinz Ziessow (Ed.), *Dinge und Menschen. Geschichte, Sachkultur, Museologie. Beiträge des Kolloquiums zum 65. Geburtstag von Helmut Ottenjann*. Cloppenburg, p. 97–107.
- Meiners, Uwe (Ed.) 1997. 75 Jahre Heimatmuseum – Museumsdorf – Niedersächsisches Freilichtmuseum in Cloppenburg, Cloppenburg.
- Meiners, Uwe 2004. „Und wenn wir auch in Haiden und Brüchen sind...“. Historische Erfahrungen im Umfeld der Marken. In: Uwe Meiners, Werner Rösener (Ed.), *Allmenden und Marken vom Mittelalter bis zur Neuzeit. Beiträge des Kolloquiums vom 18. bis 20. September im Museumsdorf Cloppenburg*. Cloppenburg, p. 87–100.

Open air Museum, regional protection of monuments and cultural landscapes.

Possibilities for cooperation by the example of the Museumsdorf Cloppenburg (Germany)

Uwe Meiners

Museumsdorf Cloppenburg (Germany), Director, Ph. D.

Association of European Open Air Museums

The Estonian Open Air Museum is celebrating its fiftieth anniversary. I do hope it will flourish and prosper in the next fifty years as well. We all wish the museum to have many visitors at any time, but, above all, good and creative ideas, which are necessary for all cultural institutions in order to be competitive – no matter whether it is a theatre, a playhouse or a museum. Visions are important for developing ourselves as far as quality is concerned, for we all are public institutions. We exist for the public and for our visitors, who are sometimes more interested and more critical than we believe them to be.

Merike Lang, Director of the Estonian Open Air Museum, and her team have generated good ideas. The museum enjoys a high reputation, because it conscientiously follows the fundamental principles of museological activities, namely – to collect, preserve, research, present and communicate.

Three theses

My *first thesis* in this connection is that **work in a museum that is orientated towards quality is successful**, and that **it is also more accepted by the public**. Serious museological work is the pre- condition for successful marketing. If it does not play a significant part in the concept of the museum, even the best marketing is useless.

People are interested in history. It is really pleasing that historic museums have a high number of visitors. However, we have to admit that it is, above all, the number of museums that has continuously increased during the last two decades, whereas the number of visitors, in comparison, has remained nearly constant. For instance, in 1975 there were about 160 museums and collections in Lower Saxony and Bremen, whereas today (about thirty years later) the number amounts to more than 700. This is four times the figure of 1975! The desire to musealize past objects has strongly increased.

People react to the changes in their environment, which occur more and more quickly. So, people try to compensate for the decline of cultural familiarity by establishing private collections and public museums, as well as by enhancing the preservation of historical monuments. Actually this growing interest ought to be reflected in an increasing demand for museums, and especially, for open air museums, but this does not seem to be the case. It is true that the number of museums in Europe increases in staggering dynamics, but not at all proportionally to the increase of population. The latter has stagnated in many European countries; in some countries it even reveals a decreasing tendency. Cultural institutions have registered this development and seek – more intensively than ever before – for support of the population, which become fewer in number and, above all, older.

Open air museums also endeavour to do it, but I am afraid we often react with regard to quantity rather than quality; namely – by increasing the number of already existing offers, by adopting exogenous events, by intensifying living history models. All this, however, leads to a gradual banalization of the demand and, above all, to a disavowal of innovative and intelligent approaches. 120 years after Arthur Hazelius, either the old models or methodical borrowings from leisure parks seem to be valid. Of course, here as well an exception proves the rule. But the total activity of museums in this sphere shows too little creativity, self-confidence and readiness to take risks.

Therefore my *second thesis* is: **open air museums have to present themselves a clearer museological image**, in order to be able to maintain their position and to worthily develop with regard to the expansive world of cultural and leisure-time activities. Similarly to other cultural history museums, open air museums are faced with a very special challenge. Our type of museums restrict themselves by representing the pre- and early-industrial era only. And this is what our founders actually had in mind. But meanwhile we have reached the 20th century with our collections, buildings and exhibitions; we have had as exhibition topics electrification in rural areas, and have integrated railways and trams to historic ensembles. The question is not even whether we should do this or not – it is rather that, in view of the enormous abundance of the object world, which is reproduced more and more quickly, we are faced with an enormous methodical dilemma and should therefore strive for other aspects, to the effect that, in the future, the open air museum should consider itself to be rather a competent centre of documentation and information regarding the history of architecture, culture and society in the rural area, than perpetuating classical institution for collection.

My *third thesis* or demand therefore is: the open air museum should use its competence for all the issues of material cultural history, in order **to maintain its importance as a place for administering information, educating and learning**, regarding material culture, regional protection of historic monuments

and regional preservation of cultural landscapes, and make the public aware of it much more than it has been done so far.

History, outward form and competence

The Lower Saxony Open Air Museum – in Germany also known as the Museum Village Cloppenburg – is located in North West Germany, more precisely in the northwest of Lower Saxony, about seventy kilometres to the southwest of the Hanseatic town Bremen, nearly in the centre of the so called Weser-Ems district, which extends in longitudinal direction from the North Sea coast to the Osnabrück mountainous land in the south.

The Museum Village Cloppenburg is regarded as the oldest open air museum in Germany that has been led under scientific standards. Its idea dates back to the early 1920s, but the building itself started in 1934. Certainly the founder, Dr. Heinrich Ottenjann (1886 – 1961) knew the early central open air museums in Scandinavia and the Netherlands; yet, these were not the decisive prototypes for his idea of a “museum village”, which was supposed to show a pre-industrial village typical of the region in exemplary functioning, instead of historic farmhouses from various regions.

The reasons for such a form of musealization were quite obvious: between 1890 and 1910 the rural society in North West Germany experienced fundamental changes. Already at the beginning of the 19th century the rural society had reached a new level, as the processes of farmers’ liberation from feudal servitude, the coupling of fields and the partition of community lands had started. Increasing market orientation, beginning mechanization, introduction of mineral fertilizers, practical use of scientific agricultural knowledge, improvement and spreading of education as well as the bundling of agrarian interests in associations, cooperative societies and unions finally led to a completely new image of the farmer.

It was above all the educated middleclass that mistrusted this development. The dynamic force with which the living conditions of the rural society changed had an odd and disquieting effect on them. For due to the introduction of machinery

and electricity, the spreading of general education and specialized knowledge, and the general development of the civilizing process, farmers' way of life and standards of value changed, and logically a part of the traditional culture got lost. The so-called movement for the preservation of homeland, which aimed at exercising a moderate and system-stabilizing influence on this process, was not able to stop these changes. They took, however, the initiative to preserve the cultural heritage. It was the phase of the first large musealization wave in Germany, which also comprised the foundation of the early farmhouse museums in North Germany.

Of course, at that time nobody thought of the musealization of an *in situ* complete village in the pre-industrial phase; they rather considered the translocation of architectural examples that might be assembled into an exemplary ensemble: with farmhouses, houses of poor tenant farmers, workshops of rural craftsmen, with windmills, the village school, village church and village inn, just as it was typical of a village in North West Germany in the period around 1850.

It was really possible to realize this idea in Cloppenburg. Today, the museum village presents itself as an open air museum with buildings from all parts of Lower Saxony on a territory of about 25 hectares. But basically the idea of the musealized village from a part of Lower Saxony has survived: a "*pars pro toto*" for the classic rural form of settlement as it could be found nearly everywhere until the middle of the 19th century, especially in the northwest German lowlands between the Netherlands and the River Elbe.

What is the museum village Cloppenburg like today? And what does it claim to be? First of all, by visitors' estimations it proves to be extremely attractive. This is at least confirmed by numerous evaluations of the institute of social psychology of the University of Oldenburg. And it appears accordingly effective in the public: as a museum "in a landscape that resembles a park, surrounded by high trees and picturesque small streams, a green "historic island" with impressive rural historical monuments dating back to the last 500 years. Here they were reconstructed in order to preserve and to expose at least a part of the rural factual culture of Northwest Germany that undergoes an accelerated change".

Under this claim the idea of a museum in Cloppenburg started more than eighty years ago, and basically it is still binding. But in the course of time the aims have been changed and extended. Today the rural workaday world and folk culture in their different forms of appearance are in the centre of interest.

It is about the history of civilization of all social classes, about the wide variety of the material worlds handed over by them, about houses and gardens, furniture and household effects, clothing and tools.

In the course of time, it was possible for the museum to acquire special knowledge in all these fields. It is verified by documentation, research and exhibitions, regarding the

- rural architecture and building history,
- historical living culture,
- history of food, drinks and consumption of tobacco,
- clothing according to ancient use,
- history of domestic animals,
- rural garden culture,
- post-war history in North West Germany,
- cultural history of rural nobility,

to name just some of the most important focal points. Our advantage is that the studies of the museum are perceived not only by the expert public, but also by the population in the region. Supported by the media (like the press, radio, television), the museum's projects are present to the general public, and many of them find extensive reflection.

What do we do for this, apart from taking the usual measures in the field of public relations like daily work with the press and internet? An important connecting link with the people in our region is the so-called "Sunday walk". Every Sunday throughout the year, no matter whether in summer or in wintertime, our scientific or pedagogical collaborators offer guided tours, free of charge, relating to a special theme. We thereby reach visitors within a radius of 50 up to 100 kilometres. The themes vary: the spectrum extends from the history of rural architecture over the hygienic conditions in the Northern German hall houses to

the cultural self-image of rural nobility. No other offer has brought about such a positive response in the public like these "Sunday walks".

It is totally obvious that this credibility acquired by research and communication allows initiating new projects with the people in the region. For this the development of a network is necessary, spun by the "spider", the Museum Village Cloppenburg, the fixed points of which are, however, an integrated part of a voluntary system. In the last part of my lecture I will present two examples of it:

Monument-service (*Monumentendienst*)

The Open Air Museum of Lower Saxony endeavours to give back some of the specialist knowledge to the owners of the monuments in order to make a contribution to the cultivation of the rural architectural and cultural landscape. For that purpose the so-called *monument service (Monumentendienst)* was founded in October 2004. The *Stichting Federatie Monumentenwacht Nederland*, which was founded in the Netherlands already in 1973, is the model and co-operation partner. Similarly to this organisation we pursue the aim to give advice to the owners of monuments, regarding the careful preservation of their buildings. For we believe that by a continuous and competent maintenance and an early intervention, it will be possible to reduce the costs for their upkeep. The European Union is of the same opinion, for they remarkably support the border-crossing pilot project, which has been assigned to our museum, together with the State of Lower Saxony and some selected administrative districts in the East-Frisian region. Also, the owners have to contribute their share: it is true that the maintenance of the buildings is very cost-effective, but not free of charge. It is carried out on the basis of annual membership fees of 40 EUR, plus inspection fees amounting to 25 EUR per hour. In return, our inspectors carry out smaller repairs immediately. In addition, there is a house register for every owner. In this book the building history of the house has been registered, but also all damage caused to the building, and the defects that have to be repaired are listed. The strings of the whole project are pulled together in Lower Saxonian Open Air Museum. Here the owners can

ask for advice, here they also get support, and can obtain visual instructions when talking with the leader of the project or with our craftsmen.

Cultural landscapes (*Kulturlandschaften*)

Another actual project contributes to the sensitization of the population to the ancient cultural landscapes in the region. It has to be realized that the forms of landscape that were created by human beings and are typical of North West Germany, have increasingly changed, if not even completely eliminated. In this process an important part of regional cultural history disappears forever.

Here belong, for example, arable land (originally grain-growing fields that were close to the village and utilized intensively), wall hedges, grazing oak trees, pollard willows, heathland areas – just to name a few special elements of the landscape. On the territory of the open air museum these phenomena exist, partly by accident, partly because it was planned so, whereas in the landscape outside they are disappearing, or at least the knowledge about them is gradually fading.

The aim of our project is to work up the phenomena that are typical of the landscape, by means of the examples that are available in the museum, and to let them be rediscovered in their real landscape by our visitors. So it is a kind of “trace searching” in the region with the intention to increase people’s consciousness and esteem for the historic forms of cultural landscapes. With this our museum supports its own objective to communicate the knowledge of rural culture and everyday stories through a complete approach. Thus it would be the first institution in Lower Saxony which suggests a dialogue about the historic forms of cultural landscapes by means of didactic offers at the museum as well as a cultural landscape guide. In this respect, the project that is supported by the legal foundation of Lower Saxony serves as a model for comparable undertakings.

Conclusion

Of course the *Museumsdorf Cloppenburg* will remain an open air museum in future, too. It will continue to collect, preserve, research, represent and communicate. These are the basic things that it feels obliged to do. But in order to be able to cope with future public tasks it will, in some fields, operate more outwardly than inwardly. With regard to the general appreciation of historic rural architecture and cultural landscapes and the attempt to sensitize people to their own culture and history, it strives for co-operation with other cultural institutions, with universities and authorities, but always as a self-dependent, autarkic and politically independent specialist institution.

One thing has, in any case, to be taken note of: the general interest in rural architecture and cultural landscape is no longer focussed on open air museums alone. Research on the rural house, which for many decades has been a domain of universities, open air museums and historic monument preservation, has passed over to a completely new level in North Germany. The open air museum is well advised to note this process. It is always better to become the legal adviser of an entire social movement before it passes over to other institutions. We have to realise that the rural population decreases constantly, and people's interest in the history of rural culture and society, which has been the mainstay of open air museums for many decades, will continue to decline. We will have to face up to this change with our institutions. If we do not want to go in the direction of a leisure-and-amusement-park, but consider the open air museum as a support-worthy institution for research and education in future, then we should position this endeavour in society in a self-confident, creative and innovative way. It has always been better to act than to react. And this also applies to the vision "Open Air Museum 2050". Good luck to the Estonian Open Air Museum.

Literature

- Meiners, Uwe 2007. Die Spinne im Netz. Das Freilichtmuseum als Partner regionaler Baudenkmal- und Kulturlandschaftspflege. In: Solveig Sjöberg-Pietarinen (Ed.), *Tagungsbericht 2005 der 22. Tagung des Verbandes Europäischer Freilichtmuseen / Conferencereport 2005 of the 22nd Conference of the Association of European Open Air Museums*. Tampere, p. 63–73.
- Korff, Gottfried 2000. Die Kunst des Weihrauchs – und sonst nichts? Anmerkungen zur Situation der Freilichtmuseen in der Wissenschafts- und Freizeitkultur. In: Uwe Meiners, Karl-Heinz Ziessow (Ed.), *Dinge und Menschen. Geschichte, Sachkultur, Museologie. Beiträge des Kolloquiums zum 65. Geburtstag von Helmut Ottenjann*. Cloppenburg, p. 97–107.
- Meiners, Uwe (Ed.) 1997. 75 Jahre Heimatmuseum – Museumsdorf – Niedersächsisches Freilichtmuseum in Cloppenburg, Cloppenburg.
- Meiners, Uwe 2004. „Und wenn wir auch in Haiden und Brüchen sind...“. Historische Erfahrungen im Umfeld der Marken. In: Uwe Meiners, Werner Rösener (Ed.), *Allmenden und Marken vom Mittelalter bis zur Neuzeit. Beiträge des Kolloquiums vom 18. bis 20. September im Museumsdorf Cloppenburg*. Cloppenburg, p. 87–100.